

Ziekteverzuim in de bouw

2020

eib

Economisch Instituut
voor de Bouw

Het auteursrecht voor de inhoud berust geheel bij de Stichting Economisch Instituut voor de Bouw. Overnemen van de inhoud (of delen daarvan) is uitsluitend toegestaan met schriftelijke toestemming van het EIB. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen en dergelijke, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

November 2021

Ziekteverzuim in de bouw

2020

Arend Olthoff
Thomas Endhoven

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1 Inleiding	11
1.1 Inleiding	11
1.2 Gevolgen van de registratie van loondoorbetaling in het tweede ziektejaar	12
2 Ontwikkeling ziekteverzuimpercentage	13
2.1 Ontwikkeling verzuimpercentage	13
2.2 Verzuimpercentage naar werknemerskenmerken	13
2.3 Verzuimpercentage naar bedrijfskenmerken	17
2.4 Vergelijking bouw en andere bedrijfssectoren	21
3 Meldingsfrequentie	23
3.1 Ontwikkeling meldingsfrequentie	23
3.2 Meldingsfrequentie naar werknemerskenmerken	23
3.3 Meldingsfrequentie naar bedrijfskenmerken	23
4 Verzuimduur en aantal ziektegevallen	27
4.1 Ontwikkeling verzuimduur en aantal ziektegevallen	27
4.2 Verzuimduur naar kenmerken werknemers	27
5 Verzuim langer dan één jaar	31
5.1 Ontwikkeling verzuim langer dan één jaar	31
5.2 Langdurig verzuim naar werknemerskenmerken	32
5.3 Langdurig verzuim naar bedrijfskenmerken	32
Bijlage	35

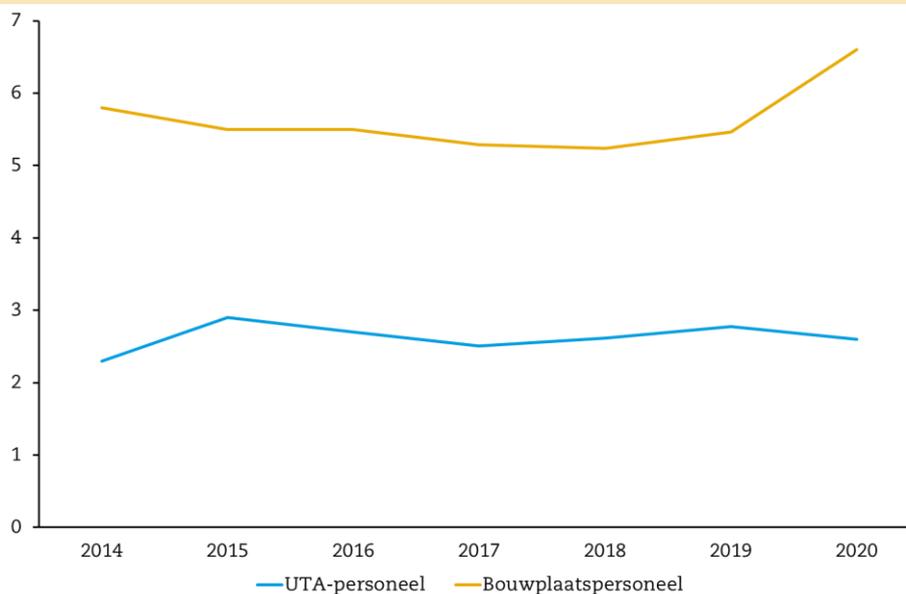
Samenvatting

Ziekteverzuim stijgt fors in coronajaar

Het ziekteverzuimpercentage¹ in de bouw was in 2020 5,0%². Inclusief het tweede jaar van ziekte ging 5,8% van de verzekerde manjaren verloren door verzuim. Het verzuim is duidelijk toegenomen ten opzichte van 2019, toen het uitkwam op respectievelijk 4,4% en 5,1%. De stijging was volledig geconcentreerd bij het bouwplaatspersoneel, waar het eenjarig verzuim steeg van 5,5% naar 6,6%. Onder het UTA-personeel was juist een daling van het verzuim te zien van 2,7% naar 2,6%. Dit valt in lijn met de verwachtingen door het coronavirus; bouwplaatspersoneel kwam makkelijker in contact met het virus, terwijl UTA-personeel meer vanuit huis kon werken. Dit beeld wordt gesterkt door het feit dat UTA-beroepsgroepen zoals uitvoerders die veel op de bouwplaats werken wel een verzuimstijging zagen.

Net als in voorgaande jaren hangt het verzuim nauw samen met leeftijd en beroepsgroepen. Zo was het verzuim inclusief het tweede jaar van ziekte onder 55-plussers in 2020 bijna driemaal hoger dan dat van werknemers tussen 20 en 29 jaar. Opvallend is dat het verzuimpercentage van de jongste groep (onder de 20 jaar) en de oudste groep (boven de 55 jaar) de sterkste toename zagen, het verzuim van deze beide groepen steeg met meer dan één procentpunt.

Figuur 1   **Ontwikkeling van het ziekteverzuimpercentage exclusief het tweede jaar van ziekte, 2014-2020**

Bron: EIB

¹ Het percentage van het aantal verzekerde manjaren dat in het eerste jaar van ziekmelding verloren is gegaan als gevolg van ziekte.

² Dit betreft het verzuim in het eerste jaar van het verzuim. Aangezien de werkgever de zieke werknemer gedurende maximaal twee jaar moet doorbetalen, wordt het verzuimpercentage ook in het tweede jaar bepaald. In 2020 bedroeg dit aandeel 0,8%.

Van de verschillende beroepsgroepen kent het bouwplaatspersoneel traditioneel een hoger verzuimpercentage dan het UTA-personeel. Van de bouwplaatsberoepen werd er bij met name de ijzervlechters en straatmakers een bovengemiddeld verzuimpercentage geregistreerd. Onder het UTA-personeel waren het vooral de uitvoerders en het kader- en overig UT-personeel die kampten met een bovengemiddeld verzuimpercentage. Het ziekteverzuim (exclusief het tweede jaar van ziekte) onder het bouwplaatspersoneel steeg in 2020 ten opzichte van 2019 sterk van 5,5% naar 6,6% (zie figuur 1). Onder UTA-personeel was juist een lichte daling weer te nemen van 2,7% naar 2,6%. In voorgaande jaren was door het groeiende aandeel UTA-personeel een daling van het verzuim te zien. Ook in 2020 steeg het aandeel UTA-personeel ten opzichte van 2020, maar door corona zette de verzuimdaling niet door.

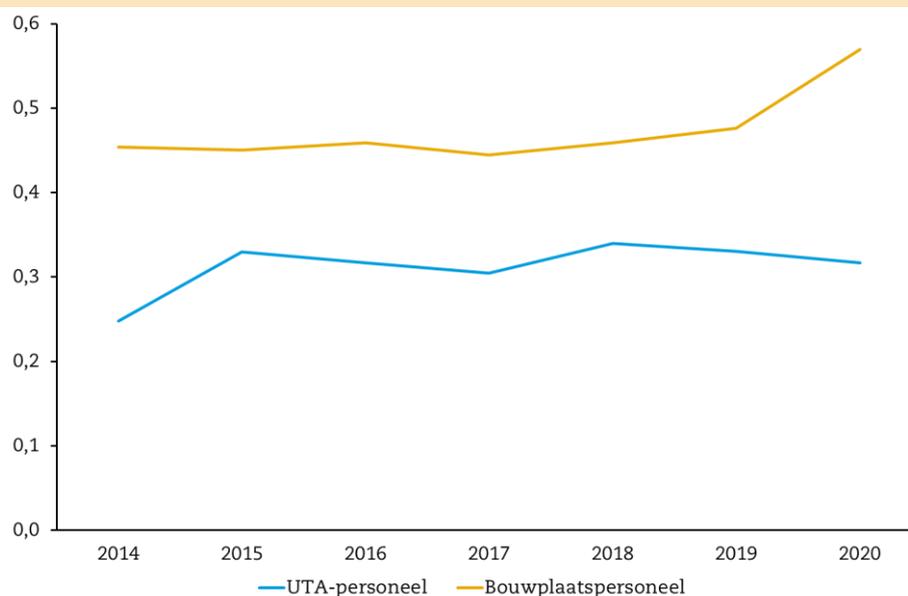
Tot slot vertoont het verzuim een verband met de bedrijfsgrootte en de aard van het werk. In de regel hebben kleinere bedrijven meer ziekteverzuim dan grotere bedrijven. Bedrijven tot twintig manjaren hebben bovengemiddeld veel ziekteverzuim, bedrijven met meer manjaren hebben juist lager dan gemiddeld verzuim. Bij bedrijven tot tien manjaren was het verzuim in 2020 het hoogst (9,2% in 2020). Het verzuimcijfer van bedrijven met 51 tot 100 manjaren is gemiddeld het laagst (3,8%). Dit is ten dele te verklaren door het hogere aandeel UTA-personeel bij grotere bedrijven. Voornamelijk bedrijven actief in de afbouw hebben een bovengemiddeld niveau van verzuim (6,9% in 2019), maar ook het verzuimcijfer van gww-bedrijven ligt boven het gemiddelde (6,2%).

Meldingsfrequentie aanzienlijk toegenomen

De meldingsfrequentie, het aantal ziektegevallen per verzekerd manjaar, steeg in 2020 naar 0,47. Dit is een stijging van ruim 10% ten opzichte van 2019, en het hoogste cijfer dat sinds 2013 is waargenomen. Hoewel dergelijke frequenties vóór 2012 gebruikelijk waren is deze frequentie in vergelijking met het gemiddelde over de voorgaande tien jaren hoog. Het gemiddelde in de jaren 2010-2019 lag op 0,45. Enerzijds nam de meldingsfrequentie toe onder het bouwplaatspersoneel en anderzijds daalde deze onder het UTA-personeel. Het aantal meldingen per manjaar onder UTA-personeel daalde van 0,33 in 2019 naar 0,32 in 2020 (zie figuur 2). Het aantal meldingen door bouwplaatspersoneel steeg in 2020 naar 0,57 en bereikt daarmee het hoogste niveau sinds 2011.

Onder het bouwplaatspersoneel meldden straatmakers, minder geschoolden en het overig bouwplaatspersoneel zich het vaakst ziek. Onder het UTA-personeel lagen vooral de meldingsfrequenties van uitvoerders, het kaderpersoneel en het overige UT-personeel boven het UTA-gemiddelde. De meldingsfrequentie varieert daarnaast naar de sector waarin het bedrijf opereert en de grootte van het bedrijf. Zo ervoeren bedrijven in de gww relatief meer ziekmeldingen ten opzichte van bedrijven binnen de overige sectoren. Lettend op de bedrijfsgrootte is er een bovengemiddelde meldingsfrequentie waarneembaar bij bedrijven met minder dan tien en meer dan 100 manjaren.

Figuur 2   **Ontwikkeling van de meldingsfrequentie, 2014-2020**

Bron: EIB

Meer ziektegevallen en langer durende ziekte

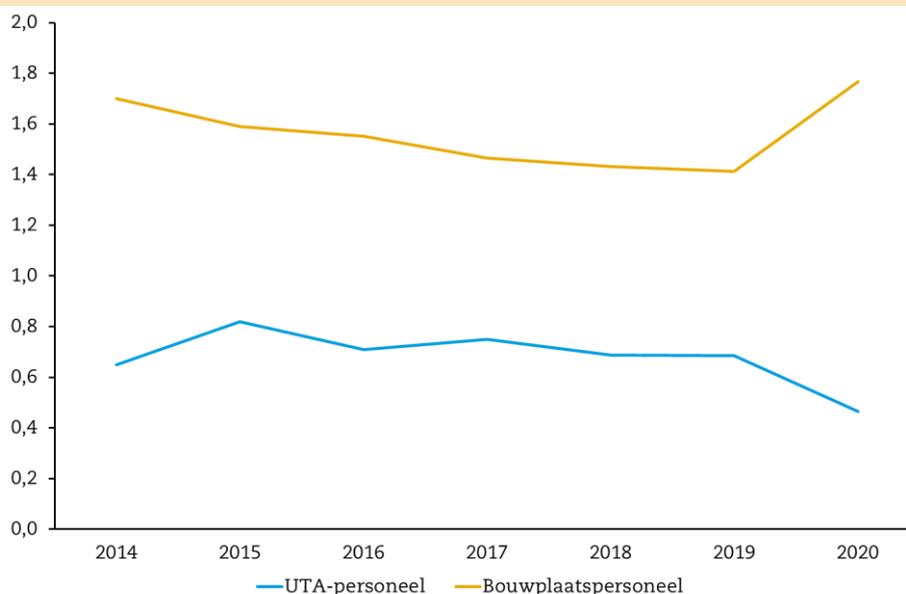
Het aantal ziekmeldingen in 2020 is in vergelijking tot 2019 gestegen. Er waren in 2020 gemiddeld 0,32 patiënten per manjaar, een stijging van 12,5% ten opzichte van 2019. Ook de verzuimduur nam toe. Waar in 2019 per (eerstejaars) ziektegeval gemiddeld 27,2 werkdagen verloren gingen was dit in 2020 27,8. De verzuimduur per patiënt komt in 2020 uit op 40,4 dagen (39,8 in 2019). Het gemiddeld aantal gevallen per patiënt bleef nagenoeg gelijk. Er werden dus meer werknemers ziek, en de ziektegevallen duurden langer. De combinatie van deze factoren leidt tot een duidelijke stijging van het algehele verzuimpercentage.

De verzuimduur is sterk verbonden aan leeftijd. Zo is de gemiddelde verzuimduur per geval onder 55-plussers ruim twee maal zo groot als de gemiddelde verzuimduur onder werknemers jonger dan 30 jaar. Ook de gemiddelde verzuimduur per patiënt neemt toe naarmate werknemers ouder worden. Wel is opvallenderwijs te zien dat de ziekteduur zowel per geval als per patiënt bij de groep tussen 24 en 29 jaar hoger ligt (19,7 en 28,2 dagen) dan bij de groep tussen 30 en 34 jaar (17,2 en 24,1 dagen). Dit was in 2019 niet het geval. Naar beroepsgroepen bezien was in 2020, net zoals in voorgaande jaren, de verzuimduur bij het bouwplaatspersoneel aanzienlijk hoger dan onder het UTA-personeel.

Aandeel ziektegevallen van één jaar of langer stijgt eerste keer sinds 2014

Het aandeel ziektegevallen van één jaar of langer, uitgedrukt als percentage van de verzekerde manjaren, is gestegen van 1,13% in 2019 tot 1,25% in 2020. Onder het bouwplaatspersoneel steeg dit aandeel van 1,41% naar 1,77%. Onder UTA-personeel was juist een daling waar te nemen van 0,68% naar 0,47%. Op verschillende vlakken is dus een groeiend verschil in het ziekteverzuim van bouwplaats- en UTA-personeel te zien. Bij het bouwplaatspersoneel neemt het aandeel sinds 2012 jaarlijks af, terwijl het aantal langdurige zieken onder het UTA-personeel in de laatste jaren meer variatie toonde. Over alle beroepsgroepen gezien daalt het percentage sinds 2014, de stijging in 2020 is dus uitzonderlijk te noemen. Mogelijk is dat het coronavirus het herstel van bepaalde langdurig zieken, zoals degene die normaliter op de bouwplaats werken, bemoeilijkte. Voor werknemers die thuis konden werken bestond mogelijk juist de mogelijkheid om gemakkelijker weer aan het werk te gaan.

Figuur 3   **Ontwikkeling van het aandeel ziektegevallen van één jaar of langer (uitgedrukt als percentage van de verzekerde manjaren), 2014-2020**

Bron: EIB

Het aantal ziektegevallen van één jaar of langer is sterk verbonden met leeftijd. Onder 55-plussers betrof het aandeel langdurig zieken wederom 2,8% van het verzekerde aantal manjaren, tegenover ongeveer 2,3% in 2019. Onder jongere groepen is meer variatie waar te nemen. Zo groeit het aandeel langdurig verzuim onder 25-29 jarigen naar 0,68% ten opzichte van 0,33% een jaar eerder. Echter, in de groep tussen 20 en 24 jaar daalt het aandeel naar 0,16% ten opzichte van 0,42% een jaar eerder.

---

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) rapporteert jaarlijks over het ziekteverzuim in de bouw. In deze publicatie wordt het ziekteverzuim in de bouw in 2020 behandeld. Deze analyse van het ziekteverzuim is gebaseerd op geregistreerde ziektegevallen van bedrijven die bij een arbodienst onder één van de vertegenwoordigde cao's³ zijn aangesloten. De werknemers die bij deze bedrijven werkzaam zijn, vertegenwoordigen alle leeftijdsklassen, beroepsgroepen en woonprovincies die onderscheiden worden in het arbeidsbestand van de bouwnijverheid. Daarnaast is gebruik gemaakt van de werkgelegenheidscijfers van werkgevers in 2020. De bedrijven waarop deze gegevens betrekking hebben, vertegenwoordigen alle grootteklassen en typen die onderscheiden worden in het bedrijvenbestand van de bouw.

Verzuim naar werknemers- en bedrijfskenmerken

Voor de beschrijving van het ziekteverzuim naar werknemerskenmerken zijn de ziektegevallen aangeleverd door ArboNed gekoppeld aan het dienstverbandenbestand van APG. Uit dit bestand zijn de kenmerken leeftijd, beroepsgroep en woonprovincie van de werknemers af te leiden. Het aantal ziektegevallen en de manjaren verzuim in het bestand zijn gewogen naar beroepsgroep en leeftijd op basis van de verhouding tussen de steekproef en de populatie.

Voor de beschrijving naar bedrijfskenmerken zijn de grootte van de bedrijven, het bedrijfstype en de gewerkte manjaren per bedrijf ontleend aan de jaarlijkse bedrijveninformatie die op APG informatie is gebaseerd. Het verzuim is ook in deze tabellen geschat door ophoging van de gegevens van de arbodiensten. De gegevens worden uitgesplitst naar UTA-personeel en bouwplaatspersoneel, type bedrijf, hoofdgroep en grootteklasse. Een aantal indelingen van de bedrijven is minder gedetailleerd: de grootteklasse kleiner dan vijf manjaren en de klasse zes tot en met tien manjaren zijn samengevoegd. Verder is in de sectorindeling de categorie b&u gesplitst in b&u (de hoofdaannemingsbedrijven in nieuwbouw en onderhoud) en afbouw bedrijven.

---

³ De volgende CAO's zijn in dit onderzoek vertegenwoordigd: de CAO bouw en infra, de CAO afbouw, de CAO bitumineuze en kunststofdakbedekking, de CAO mortel en morteltransport, de CAO UTA-personeel in bouwbedrijven en de CAO timmerindustrie.

1.2 Gevolgen van de registratie van loondoorbetaling in het tweede ziektejaar

Op 1 januari 2004 is de wet Verlenging Loondoorbetaling bij Ziekte van kracht geworden. Werknemers die vóór 1 januari 2004 ziek zijn geworden werden na een ziekteperiode van één jaar gekeurd om de mate van arbeidsongeschiktheid te bepalen. Bij gebleken blijvende arbeidsongeschiktheid kon de betrokkene vervolgens een beroep doen op een WAO-uitkering. Voor werknemers die op of na 1 januari 2004 ziek zijn geworden, geldt dat de werkgever óók in het tweede jaar van ziekte de werknemer moet doorbetalen. Na twee jaar kan eventueel een beroep op de WIA worden gedaan. Omdat de registratie uitgaat van afgesloten gevallen kan met ingang van verslagjaar 2006 de invloed van de wet op het verzuim worden aangegeven. In de rapportage wordt daarom voor de jaren 2014 tot en met 2020 het verzuimpercentage vermeld exclusief en inclusief het verzuim in het tweede jaar van de betrokken verzuimgevallen. Alleen de uitkomsten van het verzuimpercentage exclusief het tweede jaar van ziekte geven namelijk een betrouwbare vergelijking met de jaren vóór 2006. De cijfers inclusief het tweede jaar van ziekte geven het door de bedrijven ervaren verzuimpercentage in 2006 tot en met 2020 weer.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de ontwikkeling van het verzuimpercentage. In hoofdstuk 3 komt de meldingsfrequentie aan bod. Hoofdstuk 4 gaat in op het aantal ziektegevallen en de verzuimduur. Tot slot wordt er in hoofdstuk 5 meer aandacht besteed aan de ziektegevallen die langer dan één jaar duren. Alle verzuimgrootheden worden zowel naar werknemers- als bedrijfskenmerken behandeld.

Begrippen

Van de begrippen die in deze publicatie veelvuldig worden gebruikt wordt hierna een korte beschrijving gegeven.

A-groep

De uitvoerders en de werknemers in een leidinggevend of administratief beroep die vallen onder een CAO in de bouwnijverheid. In dit rapport wordt deze groep ook als UTA-personeel aangeduid.

Arbeidsbestand

Werknemers die in de waarnemingsperiode voor één of meerdere dagen bij de uitvoeringsorganisatie sociale verzekeringen bekend waren, hetzij als werkende, hetzij als werkloze.

B-groep

Bouwplaatswerknemers die vallen onder een CAO in de bouwnijverheid⁴. Ook aangeduid als bouwplaatspersoneel.

Duurgroep

Op grond van het aantal ziekteperioden kan een indeling naar de duur van de ziekte worden gemaakt. Deze indeling is 1-5, 5-10, 11-20, 21-65, 66-130, 131-195, 195-260 en meer dan 260 dagen.

Meldingsfrequentie

De verhouding tussen het aantal ziektegevallen en het aantal verzekerde manjaren. Het aantal verzekerde manjaren is de som van het aantal gewerkte manjaren en het aantal manjaren ziekte.

Verzuimpercentage

Het percentage van het aantal verzekerde manjaren dat verloren is gegaan als gevolg van ziekte.

---

⁴ Zie voetnoot 3.

2 Ontwikkeling ziekteverzuimpercentage

2.1 Ontwikkeling verzuimpercentage

Verzuimpercentage aanzienlijk toegenomen

De graadmeter voor het ziekteverzuim is het ziekteverzuimpercentage, het aantal manjaren ziekte uitgedrukt als percentage van het totale aantal verzekerde manjaren. In 2020 is het ziekteverzuimpercentage in de bouw uitgekomen op 5,0%. Inclusief het tweede jaar van ziekte ging het om 5,8%⁵ van de verzekerde manjaren (tabel 2.1). Ten opzichte van 2019 was er in 2020 een sterke stijging van 0,6%-punt (van 4,4% naar 5,0%). Wanneer ook het tweede ziektejaar wordt meegeteld is het verzuimpercentage in 2020 met 0,7%-punt toegenomen ten opzichte van het voorgaande jaar. De afgelopen jaren was er in het algemeen sprake van dalend ziekteverzuim. Deze trend kan deels worden verklaard door de toename van het aandeel UTA-personeel ten opzichte van het aandeel bouwplaatspersoneel dat traditioneel gezien een hoger verzuimpercentage heeft. Ten opzichte van 2019 nam in 2020 het aandeel UTA-personeel in de populatie met een half procentpunt toe. In 2018 en 2019 leek de verzuimdaling te zijn stopgezet. De grote piek in het coronajaar 2020 maakt het onduidelijk of de ontwikkeling zich heeft voortgezet, pas als het effect van het coronavirus niet meer zichtbaar is wordt dit duidelijk.

Tabel 2.1 Ontwikkeling ziekteverzuimpercentage exclusief en inclusief tweede jaar van ziekte, 2014-2020

	Exclusief ziekte 2 ^e jaar	Inclusief ziekte 2 ^e jaar
2014	4,4	5,2
2015	4,5	5,2
2016	4,4	5,1
2017	4,2	4,9
2018	4,3	4,9
2019	4,4	5,1
2020	5,0	5,8

Bron: EIB

2.2 Verzuimpercentage naar werknemerskenmerken

Oudere werknemers vaker ziek

Het ziekteverzuim hangt samen met de leeftijd. Zo lag het verzuim inclusief het tweede jaar van ziekte onder 55-plussers in 2020 circa driemaal boven dat van werknemers tussen 20 en 24 jaar (tabel 2.2). Het verzuimpercentage van de groep werknemers ouder dan 55 jaar is ruim drie maal hoger dan het verzuimpercentage van de groep werknemers jonger dan 20 jaar. In voorgaande jaren was dit verschil groter, aannemelijk is dus dat het coronavirus ook hier een rol speelt. Het ziekteverzuim in de leeftijdscategorie 55-plussers was verantwoordelijk voor twee vijfde van het totale ziekteverzuim. Oudere werknemers hebben vaak meer last van chronische gezondheidsklachten, wat zich uit in een hoger verzuimpercentage. Uit onderzoek

⁵ Sinds 2006 is de werkgever verplicht de werknemer gedurende maximaal twee jaar door te betalen. Daarom wordt vanaf 2006 het verzuimpercentage ook in het tweede jaar bepaald. In 2019 bedroeg dit aandeel 0,7% van de verzekerde manjaren.

van TNO (2014) blijkt dat de verschillen in ziekteverzuim tussen de leeftijdsgroepen vrijwel volledig door chronische gezondheidsproblemen worden verklaard. Oudere werknemers zonder chronische gezondheidsproblemen hebben nagenoeg hetzelfde ziekteverzuimpercentage als jonge werknemers. De ontwikkeling van het ziekteverzuimpercentage naar leeftijdscategorieën in 2020 is onevenredig verdeeld (tabel 2.3 en 2.4). De groep onder de 20 jaar en de groep 55-plussers stijgen in absolute zin het meest. De groepen van tussen 30 en 34 jaar en 45 tot 54 jaar verschuiven op jaarbasis echter niet tot nauwelijks. Een eenduidige verklaring is hiervoor niet te vinden. De groepen tussen de 35 en 44 en tussen de 45 en 54 hebben bijvoorbeeld een vergelijkbare opbouw naar beroepsgroep, maar de toename aan verzuim in de eerste groep is beduidend hoger.

Tabel 2.2 Ziekteverzuimpercentage naar leeftijdsklasse en beroepsgroep, 2020

	Gewerkte manjaren	Manjaren ziekte	Verzekerde manjaren	Ziekteverzuimpercentage	
				Incl. 2 ^e jaar	Excl. 2 ^e jaar
	A	B	C=A+B	100*B/C	
Leeftijd					
<20	5.386	189	5.575	3,4	3,4
20 – 24	10.141	338	10.479	3,2	3,1
25 – 29	12.671	497	13.168	3,8	3,4
30 – 34	14.531	472	15.003	3,1	3,1
35 – 44	30.305	1.428	31.733	4,5	4,0
45 – 54	34.385	2.061	36.446	5,7	5,0
≥55	32.039	3.561	35.600	10,0	8,2
Totaal	139.458	8.545	148.003	5,8	5,0
Beroepsgroep					
Timmerlieden	35.931	2.745	38.676	7,1	6,1
Metselaars	8.892	879	9.771	9,0	7,4
Minder geschoolden	12.852	1.163	14.015	8,3	7,0
Ijzervlechers	1.144	122	1.266	9,7	8,1
Straatmakers	4.171	466	4.637	10,1	8,4
Machinisten	11.083	792	11.875	6,7	5,9
Ov. bouwplaatspersoneel	8.052	677	8.729	7,8	7,0
Leidinggevenden	10.412	213	10.625	2,0	1,9
Uitvoerders	9.758	401	10.159	4,0	3,5
Werkvoorbereiders	8.646	194	8.840	2,2	2,2
Calculators	4.136	126	4.262	3,0	2,4
Kaderpersoneel	2.495	61	2.556	2,4	2,4
Overig UT	4.307	139	4.446	3,1	2,9
Administratief personeel	17.582	565	18.147	3,1	2,8
Totaal	139.458	8.545	148.003	5,8	5,0

Bron: EIB

Ziekteverzuim hoger bij personeel op de bouwplaats, niet bij UTA

Naast een nauwe samenhang met leeftijd varieert het ziekteverzuim ook sterk naar het type werkzaamheden dat men uitvoert. Zo lag het verzuim onder het bouwplaatspersoneel aanzienlijk hoger dan het verzuim onder UTA-personeel (6,6% tegenover 2,6%). Onder het

bouwplaatspersoneel kenden in het bijzonder de ijzervlechters en straatmakers een bovengemiddeld ziekteverzuimpercentage. Bij het UTA-personeel lag het verzuim naar verhouding hoog onder uitvoerders, administratief en overig UT personeel. In het licht van de algemene daling van verzuim onder UTA-personeel is de stijging van het verzuim onder calculators opvallend te noemen.

Vergeleken met 2019 is het verzuim onder het UTA-personeel in 2020 licht gedaald (van 2,7% naar 2,6%). Deze daling is niet overal te zien; bij uitvoerders, calculators en administratief personeel is een stijging te zien (tabel 2.3 en 2.4). De daling komt overeen met ontwikkelingen in andere sectoren onder groepen die meer thuis konden werken. Bij de rest van het UTA-personeel nam het verzuim af of bleef het gelijk. Onder het bouwplaatspersoneel was er een sterke stijging van 1,1%-punt ten opzichte van 2019 (van 5,5% naar 6,6%), welke het sterkst waarneembaar is onder de beroepsgroepen overig bouwplaatspersoneel, metselaars en straatmakers. Het verzuim daalde in geen enkele groep van bouwplaatspersoneel, alleen onder machinisten was een stijging van minder dan 1,0%-punt te zien.

Tabel 2.3 Ziekteverzuimpercentage exclusief het tweede jaar van ziekte naar leeftijdsklasse en beroepsgroep, 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Leeftijd					
<20	0,8	1,2	1,2	2,1	3,4
20 – 24	1,5	2,5	2,3	2,4	3,1
25 – 29	2,6	2,7	2,2	2,8	3,4
30 – 34	3,2	3,3	2,7	3,0	3,1
35 – 44	3,9	3,6	3,8	3,3	4,0
45 – 54	4,8	4,4	4,8	4,8	5,0
≥55	7,4	6,7	6,5	7,1	8,2
Totaal	4,4	4,2	4,3	4,4	5,0
Beroepsgroepen bouwplaats (B-groep)	5,5	5,3	5,2	5,5	6,6
Timmerlieden	5,2	5,1	4,9	5,1	6,1
Metselaars	7,1	5,5	6,0	5,9	7,4
Minder geschoolden	5,8	4,8	6,2	5,9	7,0
Ijzervlechters	7,0	6,6	6,2	7,0	8,1
Straatmakers	6,0	6,2	5,9	6,2	8,4
Machinisten	3,6	4,4	4,7	5,3	5,9
Overig bouwplaatspersoneel	6,7	7,1	4,7	5,8	7,0
Beroepsgroepen UTA (A-groep)	2,7	2,5	2,6	2,7	2,6
Leidinggevenden	2,8	1,9	2,8	2,6	1,9
Uitvoerders	3,4	3,6	3,5	3,2	3,5
Werkvoorbereiders	2,4	2,0	2,3	2,3	2,2
Calculators	1,9	2,5	2,0	2,0	2,4
Kaderpersoneel	2,1	2,5	2,1	3,1	2,4
Overig UT	3,7	2,5	2,8	3,6	2,9
Administratief personeel	2,5	2,5	2,3	2,6	2,8
Totaal	4,4	4,2	4,3	4,4	5,0

Bron: EIB

Tabel 2.4 Ziekteverzuimpercentage inclusief het tweede jaar van ziekte naar leeftijdsklasse en beroepsgroep, 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Leeftijd					
<20	0,8	1,2	1,2	2,1	3,4
20 – 24	1,6	2,5	2,3	2,7	3,2
25 – 29	2,7	2,9	2,4	3,0	3,8
30 – 34	3,6	3,7	3,0	3,3	3,1
35 – 44	4,2	4,1	4,2	3,6	4,5
45 – 54	5,6	5,1	5,7	5,6	5,7
≥55	9,1	8,4	7,9	8,6	10,0
Totaal	5,1	4,9	4,9	5,1	5,8
Beroepsgroepen bouwplaats (B-groep)	6,4	6,2	6,1	6,4	7,7
Timmerlieden	6,0	5,9	5,5	5,9	7,1
Metselaars	8,5	6,5	7,0	7,0	9,0
Minder geschoolden	7,1	5,6	7,8	6,9	8,3
IJzervlechters	8,7	9,1	7,6	7,6	9,7
Straatmakers	6,8	7,4	6,7	7,2	10,1
Machinisten	4,0	5,1	5,4	6,3	6,7
Overig bouwplaatspersoneel	7,6	8,3	5,4	6,9	7,8
Beroepsgroepen UTA (A-groep)	3,0	3,1	3,3	3,3	2,9
Leidinggevenden	3,2	2,2	3,2	2,9	2,0
Uitvoerders	3,9	4,3	4,1	3,4	4,0
Werkvoorbereiders	2,7	2,2	2,6	2,6	2,2
Calculators	2,0	2,9	2,4	2,2	3,0
Kaderpersoneel	2,1	3,1	2,9	3,2	2,4
Overig UT	4,3	3,0	3,4	4,6	3,1
Administratief personeel	2,7	3,0	2,6	3,0	3,1
Totaal	5,1	4,9	4,9	5,1	5,8

Bron: EIB

Verzuimpercentages het hoogst in Noord- en Zuid-Holland

Van alle provincies lag het ziekteverzuim in Noord- en Zuid-Holland naar verhouding het hoogst (tabel 2.5). Daartegenover was het verzuim in Friesland, Utrecht, Overijssel en Limburg relatief lager, waarbij in Friesland het laagste verzuimpercentage van alle provincies werd genoteerd. Opmerkelijk is dat de provincies Friesland, Flevoland en Limburg dalingen in het ziekteverzuim laten zien. Flevoland, waar in 2019 een verzuimpercentage van 6,4% tegenover een landelijk gemiddelde van 4,4% gemeten werd, daalt in 2020 zelfs naar een verzuimpercentage van 4,9% tegenover een landelijk gemiddelde van 5,0%.

Tabel 2.5 Ziekteverzuimpercentage naar provincie, 2020

	Gewerkte manjaren	Manjaren ziekte	Verzekerde manjaren	Ziekteverzuimpercentage	
				Incl. 2e jaar	Excl. 2e jaar
	A	B	C=A+B	100*B/C	
Groningen	4.010	257	4.267	6,0	5,2
Friesland	7.448	379	7.827	4,8	4,1
Drenthe	4.741	282	5.023	5,6	4,8
Overijssel	15.530	830	16.360	5,1	4,4
Flevoland	2.115	128	2.243	5,7	4,9
Gelderland	19.822	1.227	21.050	5,8	4,9
Utrecht	8.997	435	9.432	4,6	4,4
Noord-Holland	16.707	1.142	17.850	6,4	5,6
Zuid-Holland	25.317	1.702	27.020	6,3	5,5
Zeeland	3.768	210	3.978	5,3	4,9
Noord-Brabant	24.242	1.582	25.824	6,1	5,3
Limburg	6.760	370	7.130	5,2	4,4
Totaal	139.458	8.545	148.003	5,8	5,0

Bron: EIB

2.3 Verzuimpercentage naar bedrijfskenmerken

Verzuimpercentage in de afbouw het hoogst

Vergeleken met andere sectoren registreerden werknemers in de afbouw net als in 2019 het meeste verzuim (over beide verzuimgrootheden, zie tabel 2.6). Dit geldt met name voor het bouwplaatspersoneel (B-groep). Voor bouwplaatspersoneel werkzaam in de b&u lag het verzuim onder het gemiddelde, terwijl de gww en overige sectoren dichter tegen het gemiddelde liggen. Onder het UTA-personeel (A-groep) werd er in de overige sectoren en b&u een onder gemiddeld verzuimpercentage geregistreerd. Het verzuim binnen de A-groep was het hoogst onder werknemers in de afbouw, en ook de gww-sector heeft voor deze groep een bovengemiddeld hoog verzuim. Naar type bedrijf gezien werd in 2019 vooral bij afwerk-, metsel- en voegwerk, en timmerwerkbedrijven naar verhouding het meeste verzuim ondervonden. Nieuwbouw-, dakwerk- en andere bedrijven noteerden relatief het laagste verzuimpercentage (tabel 2.7 en tabel 2.8). De grootste toename in verzuim in 2019 ten opzichte van 2018 heeft zich voorgedaan bij afwerkbedrijven (van 5,9% naar 10,2%). Onder UTA-personeel bij deze bedrijven bedroeg de stijging 1,3%-punt, ten opzichte van maar liefst 5,2%-punt bij bouwplaatspersoneel. Opvallend is ook het hoge verzuim van UTA-personeel bij bedrijven voor metsel- en voegwerk (8,3% ten opzichte van gemiddeld 2,6%), dit is het enige soort bedrijf waar het UTA-personeel meer verzuim heeft dan bouwplaatspersoneel. Dit ondanks het ook relatief hoge verzuim onder die laatste groep (7,8% ten opzichte van gemiddeld 5,0%).

Tabel 2.6 Ziekteverzuimpercentage naar sector¹ (totaal en A- en B-groep), 2020

	Gewerkte manjaren	Manjaren ziekte	Verzekerde manjaren	Ziekteverzuimpercentage	
				Incl. 2e jaar	Excl. 2e jaar
A- en B-groep					
B&U	50.452	2.774	53.226	5,2	4,5
Gww	29.951	2.023	31.974	6,3	5,4
Afbouw	35.019	2.587	37.606	6,9	6,0
Overig	24.036	1.161	25.197	4,6	4,1
Totaal	139.458	8.545	148.003	5,8	5,0
A-groep					
B&U	24.691	750	25.441	2,9	2,4
Gww	14.474	514	14.988	3,4	2,9
Afbouw	9.931	501	10.432	4,8	3,8
Overig	8.007	167	8.174	2,0	1,8
Totaal	57.103	1.933	59.035	3,3	2,6
B-groep					
B&U	25.974	1.810	27.784	6,5	5,8
Gww	15.655	1.331	16.986	7,8	7,0
Afbouw	24.664	2.510	27.174	9,2	8,5
Overig	15.830	1.194	17.023	7,0	6,4
Totaal	82.123	6.845	88.968	7,7	6,6

¹ Schema 2 in de bijlage beschrijft de onderverdeling van bedrijfstypen over de sectoren

Bron: EIB

Tabel 2.7 Ziekteverzuimpercentage naar type bedrijf (totaal A- en B-groep), 2020

		Incl. 2 ^e jaar	Excl. 2 ^e jaar
A1	Nieuwbouw	4,3	3,8
A3	Nieuwbouw/gww	**	**
B0	Nieuwbouw/onderhoud	4,3	3,8
C1/2	Onderhoud	6,0	5,0
D0	Timmerwerk	7,2	6,3
E1/2	Metsel-/voegwerk	9,7	7,9
F0	Vlechtwerk	**	**
G1/5	Afwerkbedrijven	11,6	10,2
H1/2	Dakwerk	5,4	4,9
J1	Gww	5,8	5,0
J2	Gww+divers	5,7	5,4
J3	Straatwerk	7,2	5,9
J6	Kabel-/buizenwerk	**	**
Jrest	Overig gww	6,1	5,5
Anders		5,9	4,3
Totaal		5,8	5,0

** Niet voldoende waarnemingen

Bron: EIB

Tabel 2.8 Ziekteverzuimpercentage naar type bedrijf naar A- en B-groep, 2020

		Incl. 2 ^e jaar	Excl. 2 ^e jaar
A-groep			
A1	Nieuwbouw	2,1	2,0
A3	Nieuwbouw/gww	**	**
B0	Nieuwbouw/onderhoud	2,3	2,2
C1/2	Onderhoud	3,9	3,5
D0	Timmerwerk	4,2	3,7
E1/2	Metsel-/voegwerk	10,9	8,3
F0	Vlechtwerk	**	**
G1/5	Afwerkbedrijven	4,8	4,4
H1/2	Dakwerk	1,2	1,2
J1	Gww	3,3	2,9
J2	Gww+divers	3,9	3,9
J3	Straatwerk	1,5	1,5
J6	Kabel-/buizenwerk	**	**
Jrest	Overig gww	3,3	3,0
Anders		2,3	0,0
Totaal		2,9	2,6
B-groep			
A1	Nieuwbouw	6,9	6,0
A3	Nieuwbouw/gww	**	**
B0	Nieuwbouw/onderhoud	5,6	4,8
C1/2	Onderhoud	7,4	6,1
D0	Timmerwerk	8,8	7,7
E1/2	Metsel-/voegwerk	9,4	7,8
F0	Vlechtwerk	**	**
G1/5	Afwerkbedrijven	14,0	12,3
H1/2	Dakwerk	6,7	5,9
J1	Gww	7,4	6,2
J2	Gww+divers	7,1	6,5
J3	Straatwerk	9,3	7,4
J6	Kabel-/buizenwerk	**	**
Jrest	Overig gww	8,1	7,2
Anders		8,3	7,1
Totaal		7,7	6,6

** Niet voldoende waarnemingen

Bron: EIB

Kleine bedrijven kennen relatief hoog verzuim

Het verzuim onder kleine bedrijven (tot 10 manjaren) lag aanzienlijk hoger dan bij bedrijven met meer manjaren (zowel onder de A- als B-groep, zie tabel 2.9). Samen met de groep bedrijven met tussen de 11 en 20 manjaren ligt het verzuim onder deze kleinere bedrijven boven het gemiddelde. Bedrijven vanaf 21 manjaren hebben, met uitzondering van UTA-personeel in de groep met 21 tot 50 manjaren, een verzuimniveau onder het gemiddelde. Naarmate een bedrijf groter is, is het verzuimpercentage lager. Het hogere aandeel UTA-personeel bij grotere bedrijven draagt bij aan het lagere gemiddelde verzuim bij deze bedrijfsgroepen.

Tabel 2.9 Ziekteverzuimpercentage naar grootteklasse¹ (totaal en A- en B-groep), 2020

	Gewerkte manjaren	Manjaren ziekte	Verzekerde manjaren	Ziekteverzuimpercentage	
				Incl. 2e jaar	Excl. 2e jaar
A- en B-groep					
≤10	28.946	3.040	31.987	9,5	8,1
11-20	21.065	1.360	22.426	6,1	5,2
21-50	30.792	1.769	32.561	5,4	4,6
51-100	22.777	926	23.703	3,9	3,6
>100	35.878	1.449	37.327	3,9	3,5
Totaal	139.458	8.545	148.003	5,8	5,0
A-groep					
≤10	7.058	378	7.436	5,1	4,5
11-20	6.627	260	6.887	3,8	3,3
21-50	11.805	393	12.197	3,2	2,8
51-100	10.728	246	10.974	2,2	2,1
>100	21.118	423	21.541	2,0	1,9
Totaal	57.335	1.700	59.035	2,9	2,6
B-groep					
≤10	21.748	2.521	24.269	10,4	9,0
11-20	14.733	1.088	15.821	6,9	5,9
21-50	19.002	1.405	20.407	6,9	5,9
51-100	12.223	748	12.971	5,8	5,2
>100	14.417	1.083	15.499	7,0	6,2
Totaal	82.123	6.845	88.968	7,7	6,6

¹ Schema 2 in de bijlage beschrijft de onderverdeling van bedrijfstypen over de sectoren

Bron: EIB

2.4 Vergelijking bouw en andere bedrijfssectoren

De cijfers in dit rapport hebben tot nu toe alleen betrekking op een deel van de cao's⁶ in de bouwnijverheid. Om de ontwikkeling van het verzuim in te kunnen schatten is een vergelijking met het verzuim in het totale bedrijfsleven nuttig. Hiervoor staan de ziekteverzuimgegevens van het CBS ter beschikking. Het CBS rapporteert per kwartaal het verzuimpercentage in een groot aantal sectoren, waaronder de bouw. In tabel 2.10 is de ontwikkeling van het ziekteverzuimpercentage voor het totale bedrijfsleven en enkele grotere sectoren opgenomen. Bovendien worden de cijfers voor de bouw(nijverheid) vermeld, zowel volgens opgave van het CBS als van het EIB.

⁶ Zie voetnoot 3.

Wanneer het ziekteverzuim van de bouw wordt vergeleken met dat in andere sectoren, dan blijkt dit volgens het CBS onder het gemiddelde te liggen van het totale bedrijfsleven. Het door het EIB vastgestelde verzuimpercentage binnen de bouw was in 2020, net als in de meeste jaren, vergelijkbaar met het door het CBS berekende gemiddelde voor het totale bedrijfsleven. Bij vergelijking van het ziekteverzuim volgens het CBS en het EIB blijken er aanzienlijke verschillen te bestaan. Hierbij moeten de volgende punten bedacht worden:

- In de cijfers van het CBS is de hele bedrijfstak bouwnijverheid opgenomen, dus inclusief bouwinstallatie.
- Het EIB en CBS verschillen in methodiek, het EIB baseert zich op door ArboNed geleverde data over gemelde ziektegevallen, terwijl het CBS enquêtes onder werkgevers houdt.

In 2016 tot en met 2020 zijn de verzuimcijfers van het CBS lager dan die van het EIB. Wel bewegen de cijfers consistent in dezelfde richting. De absolute veranderingen die het CBS en EIB op jaarbasis berekenen ontlopen elkaar, ook over het afgelopen coronajaar, weinig.

Tabel 2.10 Ziekteverzuimpercentage in het particuliere bedrijfsleven (SBI2008), 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Totaal bedrijfsleven	3,9	4,0	4,3	4,4	4,7
Industrie	4,8	5,0	5,4	5,4	6,0
Financiële dienstverlening	3,0	3,0	2,8	2,7	2,7
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	5,3	5,4	5,6	5,5	5,1
Bouwnijverheid CBS	3,7	3,6	3,8	4,0	4,6
Bouwnijverheid EIB	4,4	4,2	4,3	4,4	5,0

Bron: EIB, CBS

---

3 Meldingsfrequentie

3.1 Ontwikkeling meldingsfrequentie

Meldingsfrequentie duidelijk toegenomen

Het aantal ziektegevallen per verzekerd manjaar, de meldingsfrequentie, is ten opzichte van 2019 duidelijk gestegen van 0,419 naar 0,469 (tabel 3.1), het hoogste niveau sinds 2013. Onder het UTA-personeel is de frequentie afgenomen (van 0,330 naar 0,316), wat betekent dat de stijging volledig veroorzaakt wordt door de toename van het aantal ziektegevallen onder het bouwplaatspersoneel (van 0,476 naar 0,570). Dit is het hoogste niveau sinds 2011 onder bouwplaatspersoneel. De stijging van 20% van deze meldingsfrequentie is zelfs de hoogste die het EIB sinds 1997 gemeten heeft. Ondanks de toename van de frequentie is deze in historisch perspectief nog steeds onder het niveau dat vóór 2011 de norm was. Voor de gehele bouwsector werd in de periode 2010-2019 een gemiddelde meldingsfrequentie van 0,448 gemeten, de zeer lage frequenties over de afgelopen jaren (tabel 3.1) laten dan ook zien hoe sterk het verzuim de afgelopen jaren in de breedte is verminderd.

3.2 Meldingsfrequentie naar werknemerskenmerken

Jongeren melden zich vaker ziek

Onder jongeren lag het aantal meldingen in 2020 op vergelijkbaar of hoger niveau dan bij de oudere groepen. Na de groep 55-plussers zijn het de groepen onder de 20 jaar en tussen 20 en 24 jaar die het meeste ziekteverzuim hebben op basis van de meldings-frequentie (tabel 3.1). Dit zijn ook de groepen waaronder de meldingsfrequentie de grootste stijging kent. In relatieve zin stijgt de groep onder de 20 jaar het meest. Dit zet een opmerkelijke trend van de laatste jaren voort. Het aantal meldingen is onder alle groepen gestegen ten opzichte van 2019. Het aantal meldingen loopt niet consistent op naarmate werknemers ouder worden.

Timmerlieden, straatmakers, minder geschoolden en overig bouwplaatspersoneel vaker ziek

Van de beroepen meldden de timmerlieden, straatmakers, minder geschoolden en overig bouwplaatspersoneel zich het meest ziek (tabel 3.1). Ten opzichte van 2019 is vooral de stijging onder straatmakers, minder geschoolden en overig personeel groot. Een verandering ten opzichte van eerdere jaren is dat ijzervlechters minder vaak ziek zijn dan ander bouwplaatspersoneel, ook machinisten zijn relatief weinig ziek. Onder het UTA-personeel is alleen een toename in de meldingsfrequentie te zien onder de uitvoerders, verder is overal een daling te zien. Calculators en leidinggevendenden zitten het verst onder het gemiddelde van het UTA-kaderpersoneel en overig UT-personeel zit er het sterkst boven.

Meldingsfrequentie hoog in Flevoland en Noord-Holland

Van de provincies meldden werknemers in Flevoland en Noord-Holland zich in 2020 het meest ziek (tabel 3.1). Met name de stijging van de meldingsfrequenties in Noord-Holland (van 0,427 naar 0,627) is opvallend te noemen. Daar tegenover staat een sterke afname van de meldingsfrequentie in Limburg, Noord-Brabant, Drenthe en Friesland. Belangrijk om in gedachte te houden is dat de meldingsfrequentie geen rekening houdt met de ziekteduur, waardoor verschillende ontwikkelingen bij het verzuim mogelijk zijn. In de overige provincies was een stijging van het verzuim te zien.

3.3 Meldingsfrequentie naar bedrijfskenmerken

Hoogste meldingsfrequentie bij b&u-bedrijven

Werknemers werkzaam bij bedrijven in de b&u, gww en afbouw meldden zich in 2020 allemaal bovengemiddeld vaak ziek (zie tabel 3.2). Alleen bij de overige bedrijven in de bouw lag de frequentie juist relatief laag. Tussen de drie hoofdbedrijfstypen was het aantal ziekmeldingen vrij vergelijkbaar. Alleen UTA-personeel in de afbouw meldde zich aanzienlijk vaker ziek. Ook werknemers in de B-groep van dit bedrijfstype hebben relatief veel ziekmeldingen. Bedrijven

actief in de nieuwbouw, metsel- en voegwerk, en de afwerking hebben relatief veel ziekmeldingen geregistreerd. De frequentie bij bedrijven actief in nieuwbouw/onderhoud en dakwerk lag juist aan de lage kant.

Tabel 3.1 Meldingsfrequentie naar leeftijdsklasse, beroepsgroep en provincie, 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2019
Leeftijd					
<20	0,214	0,218	0,294	0,384	0,500
20 – 24	0,335	0,355	0,382	0,402	0,488
25 – 29	0,364	0,365	0,382	0,451	0,455
30 – 34	0,430	0,396	0,390	0,426	0,464
35 – 44	0,427	0,416	0,429	0,417	0,475
45 – 54	0,400	0,387	0,411	0,397	0,424
≥55	0,436	0,415	0,449	0,438	0,505
Totaal	0,404	0,390	0,413	0,419	0,469
Beroepsgroep					
Timmerlieden	0,448	0,448	0,470	0,480	0,571
Metselaars	0,452	0,402	0,486	0,504	0,568
Minder geschoolden	0,465	0,421	0,386	0,487	0,591
Ijzervlechters	0,454	0,587	0,493	0,396	0,472
Straatmakers	0,486	0,465	0,470	0,441	0,600
Machinisten	0,400	0,379	0,494	0,449	0,510
Overig bouwplaatspersoneel	0,574	0,580	0,441	0,481	0,610
Leidinggevendenden	0,276	0,306	0,335	0,306	0,286
Uitvoerders	0,331	0,315	0,328	0,300	0,329
Werkvoorbereiders	0,336	0,302	0,385	0,339	0,314
Calculators	0,329	0,288	0,290	0,365	0,285
Kaderpersoneel	0,306	0,385	0,400	0,376	0,362
Overig UT	0,440	0,344	0,397	0,456	0,399
Administratief personeel	0,295	0,282	0,319	0,313	0,310
Totaal	0,404	0,390	0,413	0,419	0,469
Provincie					
Groningen	0,410	0,371	0,412	0,284	0,381
Friesland	0,423	0,418	0,347	0,402	0,377
Drenthe	0,322	0,479	0,371	0,250	0,192
Overijssel	0,366	0,354	0,397	0,363	0,397
Flevoland	0,393	0,404	0,607	0,556	0,653
Gelderland	0,396	0,380	0,353	0,377	0,396
Utrecht	0,352	0,347	0,436	0,405	0,463
Noord-Holland	0,397	0,380	0,423	0,427	0,627
Zuid-Holland	0,399	0,392	0,405	0,480	0,594
Zeeland	0,406	0,420	0,444	0,414	0,466
Noord-Brabant	0,445	0,399	0,450	0,468	0,434
Limburg	0,491	0,447	0,492	0,428	0,403
Totaal	0,404	0,390	0,413	0,419	0,469

Bron: EIB

Meeste ziekmeldingen bij bedrijven met meer dan 100 manjaren

Bij de geregistreerde meldingsfrequentie naar bedrijfs grootte is geen eenduidige relatie waar te nemen (zie tabel 3.2). Bedrijven met 11 tot 20 manjaren kenden de minste meldingen. Bedrijven met meer dan 100 manjaren hebben de hoogste meldingsfrequentie. De kleinste bedrijven (t/m tien manjaren) zaten hier tussenin. Zowel het UTA-personeel (A-groep) als het bouwplaats-personeel (B-groep) meldde zich het meest ziek bij de grootste bedrijven (meer dan 100 manjaren). Ten opzichte van 2019 is de meldingsfrequentie bij bijna alle bedrijven toegenomen. Alleen in de grootteklasse 51-100 werknemers was een daling te zien, welke volledig het gevolg is van een daling in de frequentie in de A-groep.

Tabel 3.2 Meldingsfrequentie naar sector¹, type bedrijf en grootteklasse (A- en B-groep en totaal), 2020

	A-groep	B-groep	Totaal
Sector			
B&U	0,315	0,560	0,475
Gww	0,346	0,583	0,496
Afbouw	0,332	0,653	0,474
Overig	0,250	0,494	0,350
Totaal	0,316	0,570	0,469
Type bedrijf			
A1 Nieuwbouw	0,316	0,627	0,458
A3 Nieuwbouw/gww	**	**	**
B0 Nieuwbouw/onderhoud	0,279	0,402	0,354
C1/2 Onderhoud	0,356	0,586	0,494
D0 Timmerwerk	0,319	0,592	0,496
E1/2 Metsel-/voegwerk	0,333	0,776	0,675
F0 Vlechtwerk	**	**	**
G1/5 Afwerkbedrijven	0,381	0,851	0,731
H1/2 Dakwerk	0,214	0,469	0,416
J1 Gww	0,324	0,551	0,466
J2 Gww+divers	0,353	0,597	0,495
J3 Straatwerk	0,229	0,556	0,468
J6 Kabel-/buizenwerk	**	**	**
Jrest Overig gww	0,470	0,702	0,607
Anders	0,257	0,590	0,457
Totaal	0,316	0,570	0,469
Grootteklasse			
≤10	0,325	0,556	0,521
11-20	0,244	0,402	0,362
21-50	0,288	0,497	0,418
51-100	0,310	0,513	0,410
>100	0,356	0,906	0,570
Totaal	0,316	0,570	0,469

¹ Schema 2 in de bijlage beschrijft de onderverdeling van bedrijfstypen over de sectoren

** Niet voldoende waarnemingen

Bron: EIB

4 Verzuimduur en aantal ziektegevallen

4.1 Ontwikkeling verzuimduur en aantal ziektegevallen

Aantal ziektegevallen en verzuimduur nemen toe

Het aantal patiënten per manjaar steeg ten opzichte van 2019, en ook de verzuimduur nam in deze periode toe (tabel 4.1). Het aantal ziekmeldingen per patiënt daalde licht van 1,46 in 2019 naar 1,45 in 2020. De gemiddelde verzuimduur per geval is in 2020 gestegen naar 27,8 dagen (27,2 in 2019) en de verzuimduur per patiënt komt in 2020 uit op 40,4 dagen (39,8 in 2019). De combinatie van een groter aantal patiënten met een langere verzuimduur heeft geleid tot een algeheel hoger verzuimpercentage.

Tabel 4.1 Gemiddeld aantal ziektegevallen per patiënt en gemiddelde verzuimduur (dagen) naar leeftijdsklasse en beroepsgroep, 2014-2020

	Gemiddeld aantal patiënten per manjaar	Gemiddeld aantal gevallen per patiënt	Gemiddelde verzuimduur per geval	Gemiddelde verzuimduur per patiënt
2014	0,27	1,40	30,7	42,7
2015	0,28	1,43	28,6	40,9
2016	0,28	1,45	28,5	41,3
2017	0,27	1,43	28,1	40,1
2018	0,29	1,44	26,7	38,5
2019	0,29	1,46	27,2	39,8
2020	0,32	1,45	27,8	40,4

Bron: EIB

4.2 Verzuimduur naar kenmerken werknemers

Verzuimduur hangt in 2020 minder sterk samen met leeftijd

Waar de verzuimduur in 2019 zeer duidelijk verbonden was met leeftijd is deze correlatie in 2020 minder scherp. Hoewel bij 55-plussers de verzuimduur per geval nog steeds ruim twee keer zo groot is als bij werknemers tot 30 jaar oud was dit in 2019 nog consistent tweeëneenhalf keer meer. Ook valt op dat de groep tussen 25 en 29 jaar nu een hogere verzuimduur heeft dan die van 30 tot 34 jaar. Kijkend naar de verzuimduur per patiënt heeft de groep tussen 30 en 34 jaar juist de kortste verzuimduur van allemaal. Per patiënt is de verzuimduur van de groep onder de twintig opvallend sterk gestegen (van 42,3 in 2019 naar 61,2 in 2020). Het aantal ziektegevallen is wel het laagst bij deze groep, en het hoogst bij de groep 55-plussers. Naar beroepsgroepen bezien was in 2020 net zoals in voorgaande jaren de verzuimduur bij het bouwplaatspersoneel aanzienlijk hoger dan onder het UTA-personeel. Binnen beroepsgroepen zijn tussen 2019 en 2020 geen grote veranderingen te zien.

Verzuimduur hoger bij bouwplaatspersoneel

Over het algemeen geldt dat zowel het aantal patiënten als de gemiddelde verzuimduur onder het bouwplaatspersoneel naar verhouding hoger ligt dan bij het UTA-personeel. Het aantal gevallen per patiënt varieert minder tussen UTA- en bouwplaatspersoneel. Binnen de bouwplaatsberoepen ligt het aantal patiënten relatief hoog onder straatmakers, metselaars en timmerlieden, maar varieert weinig tussen de resterende beroepen. Daar tegenover staat dat de

verzuimduur juist onder straatmakers, machinisten en ijzervlechters het hoogst is. Bij UTA-beroepen ligt het aantal patiënten relatief hoog onder uitvoerders en werkvoorbereiders en is er weinig variatie onder de overige beroepen, terwijl de verzuimduur beduidend hoger lag voor overig UT- en administratief personeel.

Tabel 4.2 Gemiddeld aantal ziektegevallen per patiënt en gemiddelde verzuimduur (dagen) naar leeftijdsklasse en beroepsgroep, 2020

	Gemiddeld aantal patiënten per manjaar	Gemiddeld aantal gevallen per patiënt	Gemiddelde verzuimduur per geval	Gemiddelde verzuimduur per patiënt
Leeftijd				
<20	0,14	3,47	17,6	61,2
20 – 24	0,32	1,50	16,6	25,0
25 – 29	0,32	1,43	19,7	28,2
30 – 34	0,33	1,40	17,2	24,1
35 – 44	0,33	1,45	21,7	31,4
45 – 54	0,31	1,39	30,3	42,1
≥55	0,36	1,40	42,4	59,4
Totaal	0,32	1,45	27,8	40,4
Beroepsgroep				
Timmerlieden	0,44	1,30	27,8	36,1
Metselaars	0,44	1,29	34,0	44,0
Minder geschoolden	0,34	1,71	30,6	52,5
Ijzervlechters	0,32	1,46	44,8	65,4
Straatmakers	0,40	1,49	36,3	54,1
Machinisten	0,27	1,87	30,0	56,1
Ov. bouwplaatspersoneel	0,38	1,60	29,9	47,9
Leidinggevenden	0,18	1,60	17,2	27,5
Uitvoerders	0,29	1,12	27,9	31,4
Werkvoorbereiders	0,23	1,37	18,2	25,0
Calculators	0,20	1,43	21,6	30,9
Kaderpersoneel	0,20	1,77	17,2	30,4
Overig UT	0,18	2,24	18,9	42,2
Administratief personeel	0,20	1,52	23,7	35,9
Totaal	0,32	1,45	27,8	40,4

Bron: EIB

Helft van de ziektegevallen duurt vijf dagen of minder

De helft van de verzuimgevallen duurde in 2020 hooguit vijf (werk)dagen (tabel 4.3). Dit is een aanzienlijk kleiner deel dan in 2019, toen het 61% betrof. Deze verschuiving naar meer langdurige ziektegevallen is voor alle leeftijdsgroepen te zien. Het langdurig verzuim is sterk geconcentreerd onder ouderen. Waar 6% van de ziektegevallen onder 55-plussers een jaar of langer duurde, kwam langdurig verzuim onder jongeren niet of nauwelijks voor. Wanneer wordt gekeken naar verschillen in verzuimduur tussen beroepsgroepen is ook te zien dat bij alle beroepen relatief minder kortdurende ziektegevallen te zien zijn. Kaderpersoneel heeft met 74% het hoogste percentage kortdurende gevallen, in 2019 viel deze eer aan calculators met 81%. IJzervlechters en metselaars zijn het vaakst langer dan vijf dagen ziek, samen met metselaars hebben deze groepen ook het grootste aandeel ziektegevallen van één jaar of langer. Dit laatste komt bij calculators en kaderpersoneel nauwelijks voor.

Tabel 4.3 Procentuele verdeling van het aantal afgesloten ziektegevallen naar leeftijdscategorie, beroepsgroep en duur in dagen, 2020

	>0 -5	>5 -10	>10 -20	>20 -65	>65 -130	>130 -195	>195 -260	>260	Totaal
Leeftijd									
<20	60	14	5	12	7	2	0	0	100
20 – 24	62	15	8	8	4	1	1	0	100
25 – 29	60	12	10	10	4	1	1	1	100
30 – 34	63	14	8	8	4	2	1	0	100
35 – 44	60	13	9	9	4	2	1	2	100
45 – 54	50	16	10	11	5	3	2	3	100
≥55	38	19	12	13	6	4	3	6	100
Totaal	53	15	10	11	5	3	2	3	100
Beroepsgroep									
Timmerlieden	52	16	10	10	5	2	2	3	100
Metselaars	45	17	10	14	6	2	2	4	100
Minder geschoolden	47	17	11	12	5	3	2	3	100
IJzervlechters	40	8	19	16	3	3	5	5	100
Straatmakers	45	17	9	14	4	3	2	4	100
Machinisten	47	18	10	11	6	4	2	2	100
Ov. bouwplaatspersoneel	47	15	13	13	5	3	2	2	100
Leidinggevenden	65	9	8	10	5	1	0	1	100
Uitvoerders	54	14	11	9	5	3	2	2	100
Werkvoorbereiders	70	10	5	6	4	2	2	0	100
Calculators	65	8	8	10	5	2	0	2	100
Kaderpersoneel	74	9	3	4	6	4	1	0	100
Overig UT	63	17	6	5	5	3	1	1	100
Administratief personeel	60	13	7	9	5	2	1	2	100
Totaal	53	15	10	11	5	3	2	3	100

Bron: EIB

5 Verzuim langer dan één jaar

5.1 Ontwikkeling verzuim langer dan één jaar

Aandeel gevallen van één jaar of langer toegenomen

Het aantal ziektegevallen dat langer duurt dan een jaar, uitgedrukt als percentage van de verzekerde manjaren, is in vergelijking met 2019 toegenomen (van 1,13 naar 1,25, zie tabel 5.1). Daarmee wordt in 2020 de trend waarin elk jaar het percentage gevallen van één jaar of langer afneemt gebroken. Mogelijk is dat ook werknemers die al langer ziek waren door corona zijn getroffen. In 2012 liep dit percentage op tot 1,6%, waarna het langdurig verzuim sinds 2013 weer afneemt. In de jaren voor 2008 lag het aandeel rond 1%. Sinds 2006 is de werkgever verplicht de werknemer gedurende maximaal twee jaar door te betalen. Daarom wordt sinds 2006 het verzuimpercentage ook in het tweede jaar bepaald.

Tabel 5.1 Percentage ziektegevallen van één jaar of langer naar leeftijd en beroepsgroep, 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Leeftijd					
<20	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20 – 24	0,1	0,3	0,1	0,4	0,2
25 – 29	0,2	0,4	0,2	0,3	0,7
30 – 34	0,7	0,7	0,5	0,6	**
35 – 44	0,8	0,8	0,9	0,6	0,9
45 – 54	1,4	1,2	1,5	1,4	1,2
≥55	2,7	2,7	2,3	2,3	2,8
Totaal	1,2	1,2	1,2	1,1	1,2
Beroepsgroep					
Timmerlieden	1,3	1,4	1,3	1,3	1,7
Metselaars	2,1	1,5	1,6	1,7	2,5
Minder geschoolden	2,0	1,2	2,4	1,5	1,8
Ijzervlechters	2,8	3,1	1,8	1,1	2,4
Straatmakers	1,8	2,1	1,4	1,4	2,7
Machinisten	0,9	1,2	1,1	1,4	1,1
Ov. bouwplaatspersoneel	1,8	1,9	0,8	1,7	1,5
Leidinggevenden	0,9	0,7	0,6	0,8	0,2
Uitvoerders	1,0	1,0	1,2	0,6	0,7
Werkvoorbereiders	0,9	0,3	0,6	0,5	0,1
Calculators	0,2	1,2	0,7	0,6	0,6
Kaderpersoneel	0,0	0,5	0,8	0,4	0,0
Overig UT	0,7	1,1	0,7	1,8	0,3
Administratief personeel	0,6	0,7	0,5	0,5	0,7
Totaal	1,2	1,2	1,2	1,1	1,2

** Niet voldoende waarnemingen

Bron: EIB

5.2 Langdurig verzuim naar werknemerskenmerken

Langdurig verzuim sterk geconcentreerd onder ouderen

Zoals in de laatste paragraaf van het vorige hoofdstuk is opgemerkt, hangt langdurig verzuim nauw samen met de leeftijd. Bij het verzuim van langer dan een jaar is het aandeel ziektegevallen onder 55-plussers tweeëneenhalf maal hoger dan het gemiddelde (zie tabel 5.1). Het aandeel dat in 2020 bij 55-plussers werd geregistreerd is bijna tweeëneenhalf keer zo hoog als het aandeel bij de leeftijdsgroep 45-54 jarigen, wat betekent dat het verschil tussen deze groepen is gestegen. Opvallend genoeg is het langdurig verzuim onder werknemers binnen de leeftijdsgroep 45-54 jarigen ten opzichte van 2019 afgenomen, terwijl het aandeel onder 55-plussers aanzienlijk steeg. Hierdoor is het verschil tussen deze twee groepen beduidend groter dan in 2019.

Langdurig verzuim relatief hoog onder metselaars, overig bouwplaats- en overig UT-personeel

Ook naar beroepen zijn duidelijke verschillen waarneembaar (zie tabel 5.1). Het bouwplaatspersoneel registreerde net als in de voorgaande jaren een hoger aandeel langdurige ziektegevallen dan het UTA-personeel (1,8% tegenover 0,5%). Vooral metselaars en ijzervlechters hebben een groot aandeel in de gevallen van één jaar of langer. Onder het UTA-personeel heeft in 2020 vooral het administratief personeel en de uitvoerders een groot aandeel in het aantal gevallen van één jaar of langer. De ontwikkeling van het verzuim langer dan één jaar weerspiegelt geen duidelijke trend. Tussen de beroepsgroepen loopt de ontwikkeling van de aandelen in langdurig verzuim sterk uiteen.

5.3 Langdurig verzuim naar bedrijfskenmerken

Kleine bedrijven kennen relatief veel langdurig verzuim

De overige bouw heeft het kleinste aandeel ziektegevallen van één jaar of langer, dit was ook het geval in 2019. Tussen de resterende sectoren zijn de verschillen - zowel binnen de A- als de B-groep - vrij groot. Onder het bouwplaatspersoneel was het langdurig verzuim het hoogst bij gww bedrijven. Ook bij UTA-personeel was dit het geval. Bouwplaatspersoneel had een groot aandeel gevallen van één jaar of langer bij afwerkbedrijven. Het UTA-personeel bij metsel- en voegwerk en timmerwerkbedrijven had een bovengemiddeld aandeel ziektegevallen van één jaar of langer. Voor wat betreft de bedrijfsgrootte is het duidelijk waarneembaar dat kleinere bedrijven (minder dan tien manjaren) een groot aandeel hebben in het aantal gevallen van één jaar of langer. Naarmate de bedrijven groter zijn neemt het aandeel langdurige ziektegevallen gestaag af voor zowel UTA- als bouwplaatspersoneel. Grote bedrijven (meer dan 100 manjaren) hebben dan ook het laagste aandeel langdurig verzuim, wat interessant is aangezien ze in 2019 nog een bovengemiddeld verzuim van dit soort hadden.

Tabel 5.2 Aandeel gevallen van één jaar of langer in de verzekerde manjaren naar sectoren¹, bedrijfstype en grootteklasse in procenten, 2020

	A-groep	B-groep	Totaal
Sector	0,4	1,5	1,1
B&U	0,3	1,9	1,3
Gww	1,0	2,4	1,7
Afbouw	0,0	1,4	0,8
Overig	0,5	1,8	1,2
Totaal			
Type bedrijf			
A1 Nieuwbouw	0,3	1,5	0,8
A3 Nieuwbouw/gww	**	**	**
B0 Nieuwbouw/onderhoud	0,5	1,3	1,0
C1/2 Onderhoud	0,6	1,7	1,3
D0 Timmerwerk	1,2	2,2	1,9
E1/2 Metsel-/voegwerk	3,9	2,3	2,6
F0 Vlechtwerk	**	**	**
G1/5 Afwerkbedrijven	0,9	3,4	2,7
H1/2 Dakwerk	0,0	1,5	1,2
J1 Gww	0,7	1,8	1,4
J2 Gww+divers	0,0	1,4	0,8
J3 Straatwerk	0,0	2,2	1,6
J6 Kabel-/buizenwerk	**	**	**
Jrest Overig gww	0,3	1,6	1,1
Anders	0,2	1,6	1,0
Totaal	0,5	1,8	1,2
Grootteklasse			
≤10	0,8	2,5	2,1
11-20	0,6	1,7	1,4
21-50	0,6	1,4	1,1
51-100	0,2	1,3	0,7
>100	0,1	1,3	0,6
Totaal	0,5	1,8	1,2

¹ Schema 2 in de bijlage beschrijft de onderverdeling van bedrijfstypen over de sectoren

** Niet voldoende waarnemingen

Bron: EIB

Bijlage

Veranderingen in de registratie van het ziekteverzuim

In de registratie op basis van de verzuimgegevens van de arbodiensten is sprake van onderregistratie. Niet alle bij een arbodienst aangesloten bedrijven zullen alle ziektegevallen doorgeven aan deze arbodienst. Over het algemeen zullen de kortdurende gevallen niet altijd gemeld worden.

Definities beroepsgroepen

In deze publicatie wordt geen indeling naar beroep gemaakt, maar vindt een aggregatie plaats naar beroepsgroep. In schema 1 is af te lezen welke beroepen tot welke beroepsgroep behoren. De ervaring heeft geleerd dat werknemers in een jaar vaak meerdere beroepen uitoefenen die tot één beroepsgroep zijn samen te voegen. Dit doet zich vooral voor bij de timmerlieden en de minder geschoolden. In het schema zijn de beroepsgroepen van timmerlieden tot en met machinisten aangevuld met een uitsplitsing van de groep overig bouwplaatspersoneel. De beroepsgroepen van leidinggevendenden tot en met administratief personeel is aangevuld met de groep overig UT, deze beroepsgroepen hebben betrekking op het UTA-personeel.

Kenmerken van bedrijven

De bedrijven worden in dit rapport zowel naar grootte als naar type en sectoren ingedeeld. De indeling naar grootte van een bedrijf geschiedt aan de hand van het aantal verlonde manjaren in 2019. Bij de categorisering naar sectoren worden de bedrijfstypen, zoals gedefinieerd in het EIB-rapport 'De bouwbedrijven in 2006', onderverdeeld naar vier sectoren: b&u, gww, afbouw b&u en de sector overig. De verdeling van bedrijfstypen naar sectoren staat weergegeven in schema 2.

Schema 1 Indeling beroepen in beroepsgroepen

Beroepsgroep	De beroepsgroep ingedeelde beroepen
Timmerlieden	Timmerlieden, betontimmerlieden en machinaal houtbewerkers
Metselaars	Metselaars, voegers, tegelzetteren en stukadoors
Minder geschoolden	Betonwerkers, opperlieden, grondwerkers, chauffeurs, slopers, waterbouwers en ongeschoolden algemeen
Ijzervlechters	Ijzervlechters en heiers
Straatmakers	Straatmakers en wegenbouwers
Machinisten	Machinisten, monteurs en lassers
Leidinggevendenden	Directeuren, bedrijfsleiders, project-/rayonleiders, hoofduitvoerders
Uitvoerders	Uitvoerders
Werkvoorbereiders	Werkvoorbereiders
Calculators	Calculators
Kaderpersoneel	Bouwkundigen/ingenieurs, tekenaars, technisch medewerkers bedrijfsbureau, kwaliteitscontroleurs
Adm. personeel	Administratief personeel
Overig en onbekend	

Bron: EIB

Schema 2 Indeling bedrijfstypen in sectoren

Sectoren	Hieronder vallen de typen uit 'De bouwbedrijven in 2006'
B&U	A1 Nieuwbouw A2 Nieuwbouw + divers A3 Nieuwbouw + gww A4 Kassenbouw A5 Steigerbouw A6 Projectontwikkeling B0 Nieuwbouw + onderhoud C1 Onderhoud C2 Onderhoud + divers
Gww	J1 Gww J2 Gww + divers J3 Straatwerk J4 Grondwerk J5 Grondboring J6 Kabel-/buizenwerk J7 Droog baggerwerk J9 Betonwerk J0 Verhuur materieel
Afbouw	D0 Timmerwerk E1 Metselwerk E2 Voegwerk F0 Vlechtwerk G1 Tegelzetwerk G2 Stukadoorswerk G3 Vloerlegwerk G4 Overig afwerking H1 Dakwerk H2 Dakwerk bitumineus
Overig	K0 Winbedrijf L0 Heiwerk M0 Sloopwerk N0 Natuursteenwerk O0 Betonmortelcentrum P0 Beheer Q0 Gevarieerd R0 Niet bouwbedrijf T0 Onbekend

Bron: EIB

Koninginneweg 20
1075 CX Amsterdam
t (020) 205 16 00
eib@eib.nl
www.eib.nl

